

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

A DOKTORI ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

BENCSIK ORSOLYA

IDENTITÁSKONFLIKTUSOK A GEOKULTURÁLIS TÉRBEN

(A SEHOL ÉS A MÁSHOL KÖZTES ÁLLOMÁSAI JUHÁSZ ERZSÉBET,
VÉGEL LÁSZLÓ ÉS TOLNAI OTTÓ ÍRÁSMŰVÉSZETÉBEN)

Témavezető: dr. habil. Virág Zoltán

egyetemi docens

2018

I. AZ ÉRTEKEZÉS ÖSSZEFOGLALÓJA

1. Az értekezés problémafelvetése és célkitűzése

A különböző kultúrák találkozásából, kölcsönös egymásra hatásából, a többnyelvűségből és a különböző vallásokból adódó heterogenitást, a gyakori határmódosulásokra és államalakulat-változásokra mozgékonyan reagáló identitáskonstrukciók tapasztalatait a jugoszláviai, később vajdasági magyar irodalom hatékonyan építette magába és építi ma is. A széthulló, a különböző nemzetek kvázi békés együttélését pillanatok alatt meghazudtoló, az ideológiai csatározások, majd etnikai tisztogatások terepévé váló Jugoszláviában mint „balkáni gödör”-ben, véres provinciában alkotó Juhász Erzsébet több esszéjében, esszéprózájában is a szellemi-alkotói tágasságeszmény elvesztéséről ír. Közérzete és aggodalma ellenére azonban az 1980-as, 1990-es évek vajdasági magyar irodalma éppen arról tesz tanúbizonyságot, hogy a politikai-ideologikus helyzettel, a társadalmi-történelmi szűkösségekkel, az egzisztenciális létbizonytalanságokkal, az areális meghatározottságokkal, a vidék pusztító, zárt szellemével és a háborús kataklizmával szemben képes megteremteni önmaga számára a kivezető utakat. Azokat a határátlépéseket, azokat a (nagy)világba kifutó szökésvonalakat, melyek a bezárkózást és „a tévesen értelmezett regionalizmust” (Bori Imre) pellengére állító *Új Symposion* folyóirat megszűnése után is termékeny intenzitással szervezik a folyóiratnemzedék disszertációmban vizsgált tagjainak (Juhász Erzsébetnek, Végel Lászlónak és Tolnai Ottónak) a szövegeit. Így ezek a nagyon személyes, autobiografikus elemekben gazdag narratívákat közvetítő kisebbségi poétikák a szétesett ország romjaiból, a kulturális törmelékekből szervesülve vagy a végsőkig elvitt határhelyzetekkel szembenézve, Európa peremvidékén, az időn és a különböző határokon átutazva, *úttalan utakon* kószálva, újabb és újabb *rizómatérképeket* (Gilles Deleuze) készítve számolnak le a nosztalgiá(k) hazug ábrándjaival, és teszik nevetségessé, semmisítik meg vagy zárják ki a (nagy)hatalmi-ideológiai-politikai diskurzusokat.

Értekezésemben (elsődlegesen mégis Juhász Erzsébet munkásságára fókuszálva) arra teszek kísérletet, hogy egyrészt bemutassam, miként képesek ezek a mind kulturálisan, mind műfajilag hibrid szövegek, a különböző határhelyzetek (háború, halál, magány, vágy stb.) tapasztalata, jelenvalósága mellett reprezentálni a szülőföldet, Jugoszláviát, azaz a vidéket, a provinciát vagy a (nagy)világot és benne a nemzetet, a kisebbségi entitást vagy magát a belső emigrációba vonult alkotó (válságban és átmenetiségek között létező) szubjektumot. Másrészt a vidékiségreprezentációk és a háborús kataklizmával való szembenézéssel kapcsolatos

reflexiók segítségével próbálom kibontani Juhász Erzsébet és hozzá kapcsolódóan Végel László, valamint Tolnai Ottó művészetének nyitottságát, tágasságát, idegenség- és otthonosságtapasztalatát, poétikáját, mely feltárja a sehol és a máshol köztes állomásai között kószáló szerző, a nomád (Deleuze) belső emigrációját, transzcendens hontalanságát (Juhász Erzsébet), hontalan lokálpatriotizmusát (Végel László) vagy vakvágánylétét, majd meglelt otthonosságát, kozmopolitizmusát (Tolnai Ottó).

Hogy miért elsődlegesen Juhász Erzsébet áll a vizsgálódásom középpontjában? Az író és irodalomtudós, egyetemi tanár (szemben Végel Lászlóval és Tolnai Ottóval) nemcsak a magyarországi olvasók, hanem a magyarországi irodalmi szakma számára szinte teljesen ismeretlen, éppen ezért célom (még ha nem is elsődleges) annak az értelmezői terepnek (vagyis jelen munkának) az el(ö)készítése, melyen keresztül a szerző bevezethető a kortárs anyaországi (szűkebb) irodalmi diskurzusba, majd köztudatba. Juhász Erzsébet jelenlegi magyarországi láthatatlansága nem az életmű értékét minősíti, hanem inkább a szerző tragikusan korai halálával függ össze. Dacára annak, hogy magyarországi folyóiratok (*Jelenkor*, *Tiszatáj*) közölték az írásait, az *Állomáskeresésben* című kötetét a Jelenkor Kiadó jelentette meg, szoros kapcsolatot ápolt a szakma jelentős magyarországi képviselőivel, például Ilia Mihállyal. Másrészt a Juhász Erzsébettel való foglalkozást az is adekváttá teszi, hogy életműve unikálisnak számít, hiszen a vajdasági magyar irodalomtudományos életben elsőként vizsgálta a Monarchia irodalmát, elsőként elemezte a Monarchia irodalmát mint válságmodellt a régió, Közép-Kelet-Európa egzisztenciális és irodalmi reprezentációira alkalmazva. Tudományos munkássága szorosan összefügg szépirodalmi műveivel, a (gyakran szubverzív) határátlépések a Juhász Erzsébet-i életműben nemcsak tematikusan-motivikusan, műfajilag, a szubjektumban vagy a saját és az idegen, a más látásmódjai között, hanem a különböző diskurzusokon belül is megtörténnek.

2. Módszertani elvek

A „kultúra: átszövődés” azonosítás kapcsán Thomka Beáta saját kutatási területét, a *régiók Európáját* Weöres Sándor rongyszőnyegével köti össze, hiszen a rongyszőnyeg „szerkezete szerint megfelel az említett kontinens-képzet lényegének: a történelmi, nyelvi, kulturális szöttes tarkaságának, a vegyítettségnek és az átszövődésnek” (Thomka). Disszertációmban én magam szintén ennek a rongyszőnyegnek, pontosabban egy jól körülhatárolható, aprócska darabjának (a Juhász Erzsébet-i idegenséggel/otthonossággal, az identitáskonfliktusokkal és a

vidéktapasztalattal kapcsolatos problémakomplexumnak, illetve a vele érintkező, összeszövődő Végel László-i és Tolnai Ottó-i esztétikai világ bizonyos szálainak) gazdag mintázatát és visszatérő ábráit, motívumait, fonálszerkezetét, az „ólomévek” súlyától, terhelésétől anyagának módosulását, átrendezését, átrendeződéseit vizsgáltam. Ennek a vizsgálódásnak az eredményeképpen, a vajdasági magyar rongyszőnyegdarab mélystruktúrájának a feltárásával egy olyan *rizomatikus, befejezhetetlen kutatás* (Deleuze, Radomir Konstantinović), egy olyan folyamatosan továbbszöhető, továbbvarrható rongyszőnyeg alakzata rajzolódott ki, mely módszertanának vizualizációjához a (szabás)mintát Dubravka Ugrešić *Štefica Cvek az élet sűrűjében* című patchwork-regénye adta. A szabásminta követése, a különböző szálak felfejtése, kibontása és továbbfűzése, újabb egybefonódások kialakítása során – a deleuze-i filozófia szellemében – nem tettem különbséget elméleti és szépirodalmi szövegek között, tehát utóbbiakat nem előbbiekként illusztrációjaként alkalmaztam.

Bár a magyarországi irodalomtudomány a személyest nem tekinti értelmezői kategóriának (Menyhért Anna), mégis komoly módszertani és irodalomtörténeti okai vannak, hogy beszédmódom a gyakran negatív kicsengésű esszéisztikus kategóriához közelít. Egyrészt a tudományos vizsgálódásom anyaga igényli az efféle diskurzust, evidenciaként kezeli, másrészt a posztmodern irodalomtudományban (a huszadik század eleji impresszionista kritikából átvéve) léteznek olyan interpretációk, melyek imitálják vagy megidézik az általuk tárgyalt, analizált szöveg(ek) stílusát, beszédmódját. Ehhez kapcsolódik, hogy Juhász Erzsébet tudományos, értekező nyelve szintén esszé- vagy esszéisztikus nyelv, akárcsak a vajdasági magyar (származású) értelmezői közösség jelentős részének nyelve. Az általam előnyben részesített elméleti, filozófiai textusokra szintén kevésbé jellemző a rendszeralkotó, rigorózus módszertan, Deleuze Proust-könyve vagy Guattarival közösen kidolgozott rizómaelmélete pedig egyenesen (Tolnai művészetén keresztül is) alakította, irányította a látásmódomat és módszeremet.

Mivel ez a kisebbségi szöttes a kulturális hibriditásnak köszönhetően „egyidejűleg különböző nyelvű kultúrák rendszeréhez tartoz[ik]” (Virág Zoltán), tanulmányozásához elengedhetetlen feladat a déli szláv irodalmak „párhuzamos jelenségei”-vel való foglalkozás (Szajbély Mihály). Éppen ezért törekedtem interpretációs látószögembe azokat a szerb és horvát textusokat szintén beemlíteni, amelyek adekvátnak tűntek a vizsgált szövegkorpusz vidékiségaspektusának, a háborús „ólomévek” és a különböző határhelyzetek, a világban-benne-lét otthonos vagy mozgó közegének, a hontalanság terepének elgondolása

szempontjából. Így fontos teoretikus keretet képez Konstantinovič *A vidék filozófiája* című műve, mely a vidék és a (nagy)világ közötti (a vidék által megteremtett) oppozíciót nem a földrajzi értelemben vett centrum és periféria közötti távolság alapján posztulálja, hanem a gondolkodásban, a szellemben tételezi. Az értekezésem történelemszemléletéhez kapcsolódik a hegeli teleologikus történelemmel szemben a történelem értelemnélküliségének (Danilo Kiš) a hangsúlyozása, de a vidék zárt szellemének történelemtagadása, történelemhamisítása (Konstantinovič) szintén kifejtésre került. A hatalmon levők, a többségi nemzet által írt történelmi narratívákkal szemben Adorno Walter Benjamin-kritikáját is érintettem, azt tudniillik, hogy a kis népeknek, kisebbségeknek, a veszteseknek is meg kell írniuk a maguk történelmét. A posztmodern történetfilozófiák képviselői közül Hayden White álláspontját követtem, ami a Végel-esszék és -naplók interpretálásához szolgált keretül.

A kisebbségi entitás dekontextualizációja a leginkább vezet az önkény, a fenyegető hatalom általi kiszolgáltatottsághoz, mely az egzisztencia megszűntéig fajulhat. „Múltja történelem nélküli, a nyelvnélküliség állapotába vetik, [az] élete folyamán kialakult egzisztencianyomok kimondhatatlanná válnak számára” (Losonczi Alpár), éppen ezért dolgozatomban nem tekinthettem el a vizsgált szövegkorpusz kisebbségi vonatkozásaitól sem. Ehhez az elméleti keretet leginkább Deleuze és Guattari *Kafka. A kisebbségi irodalomért* című műve adta, mely különösen jól alkalmazható a vajdasági magyar irodalomra belül is Juhász Erzsébet, Végel László vagy Tolnai Ottó művészetére, hiszen ezeknek az íróknak a nyelve eleve olyan „deterritorializált nyelv, amely alkalmas a különös, kisebbségi használatokra” (Deleuze – Guattari), azaz a peremvidéken élők, a margináliára szorultak, a legyőzöttek, a kirekesztettek, a nyelvvesztők stb. művészi megszólaltatására.

A Juhász Erzsébet-i életmű magyarországi (szélesebb körű) prezentálási céljának az eszközöként próbáltam a szövegek geokulturális kontextusa, kultúrközisége szempontjából adekvátnak tűnő déli szláv és vajdasági magyar irodalmi párhuzamok kiemelése mellett a magyarországi (és világirodalmi) kapcsolódási pontokat, különböző paralel látásmódokat is a Juhász Erzsébet-i szövegekkel egymásra montírozni, hiszen ezek segítségével a vajdasági magyar, de leginkább a déli szláv irodalmakat kevésbé átlátó, sőt kulturális kódjai miatt kevésbé értő magyarországi olvasó számára könnyebben elhelyezhetővé és viszonyíthatóvá válhat a topolyai születésű író és tudós, egyetemi tanár szövegvilága, poétikája, művészi magatartása. Mivel elsődleges célom mégsem Juhász Erzsébet láthatóvá tétele volt, nem Juhász Erzsébet monográfiáját írtam meg, így nem foglalkoztam a teljes életművel sem, csupán azokkal a szövegekkel, melyek a vidékiségreprezentáció, a történelmi-politikai

dimenzió, a határátlépések, a válságértelmezések és a kisebbségi létérzékelés és ezek nyelvi-poétikai reprezentációja szempontjából adekvátak voltak. Ugyanebből az okból kifolyólag Tolnai Ottó és Végel László munkásságának szintén csak egy töredékes részét, a koncepcióm számára fontos szeletét mozgattam és elemeztem.

3. Az értekezés felépítése és eredményei

A kutatási irányok, a rongyszőnyegdarab szálainak kibontása, majd a személyes olvasás során történő összeszövése hét problémacentrikus és szövegelemzésekre fókuszáló fejezetben valósul meg. A fejezetekben egyes problémák újra és újra feltűnnek, ismétlődnek, de a különböző gondolkörök kontextusában újabb megvilágításba kerülnek, kifejtésük árnyalódik, jelentésük módosul.

Nemcsak a kisebbségi tapasztalat és ennek irodalmi reprezentációs stratégiái, hanem a kisebbségi kulturális tradícióhoz, a jugoszláviai magyar irodalom kezdeteihez és a vidékhez, a vidék fojtogató porához és a provincializmushoz való viszony képezi az I. fejezet tárgyát. Juhász Erzsébet *Műkedvelők* című Szenteleky-regényét, „fura nyomozás”-át a vajdasági magyar identitáskeresés kulcsregényeként értelmezem (I. 1. alfejezet), majd a határ(képzet) fogalma és Konstantinović vidékiséggkonceptiója segítségével, a portalanítás és porkivonás saját terminust továbbra is alkalmazva, elemzem a halál és a vidék, valamint az individuum problémáját (I. 2. alfejezet).

A II. fejezetben Juhász Erzsébet *Senki sehol soha* című prózakötetét – a vidékiségaspektusokkal összekapcsolva – vágyfilozófiai horizontból (Sartre és Lévinas nyomán) elemzem, így a kötet egyik központi kategóriájává válik az átmenetiség. Juhász elvagyódásprózái a saját és az idegen, az e világi és a túlvilági, a jelen és a múlt, a sehol- és a máshol-lét között oszcillálnak. Ennek a fejezetnek fontos részét képezi egyrészt a (vidéki, kisebbségi) létezés bezártságtapasztalatának feltárása, mely többek között a zsákutca mint tér-és poétikai alakzat segítségével valósul meg. Másrészt az ócskásbolt metafora nyitja meg az utat annak állításához, hogy a soha, a sehol és a semmi kategóriák a peremlét *par excellence* rekvizitumai. A fejezetben a prózakötet elmúláskonceptiójával, illetve történelmi dimenziójával (a vidék történelemtagadásával) szintén foglalkozom.

A III. fejezet Juhász Erzsébet esszéire, esszéprózáira és (esszé)tanulmányaira fókuszál. Az esszéköteteket (különös tekintettel az *Esti följegyzésekre*) a foucault-i

hüpomnémata-írás koncepciója alapján értelmezem, mely által kirajzolódik a Juhász Erzsébet-i szubjektum: a „szétszórt logosz-töredékek hozzájárulnak az önmagaság konstitúciójához” (Foucault). Ezek az esszék kísérletek a szétforgácsolódó, a határhelyzetekkel szembenező szubjektum nyugalmanak, önmagaságának mint biztosnak, és ezzel összefüggésben egy lakozásnak, a „behúzódásnak, az ön felé haladásnak, az önhöz mint menedékhelyre való visszavonulásnak” (Lévinas) a megteremtésére (III. 1. alfejezet). A fejezet második nagy alfejezetében (III. 2.) a vidék, a háborús határhelyzet okozta bezártságtapasztalat kapcsán a Juhász Erzsébet-i kirajzás- és kisugárzás-technikákkal, a nagyvilági állomáskeresésekkel foglalkozom, valamint néhány, az író számára mintaként szolgáló poétikával és látásmóddal. Mindemellett a „tősgyökeres idegen” terminus segítségével és a Merleau-Ponty-féle „minden sajátban ott rejlő »transzcendentális idegenség«”-et tárgyalva értelmezem Juhász esszéit.

A Peremlét és háborús kataklizmák: az írás mint a hontalanság terepe című IV. fejezet a balkáni háborús létállapokra adott esztétikai válaszokat foglalja egybe. A „kettős marginalitás”-ban, „eliminálható massa”-ként való létmegélés (Juhász E.) és a szülőföld „hamis ábránd”-jaival való leszámolás (Végel) együttesen a történelem (és imaginárius régiója, Közép-Kelet-Európa, az Osztrák–Magyar Monarchia, Nagy–Jugoszlávia) „kitépett gyökerek krónikája”-ként való definiálásához vezet el. Ebben a fejezetben hosszabban elemzem Danyi Zoltán *A dögeltakarító* című regényének azokat az aspektusait, melyek Európa és a Balkán, a háborúk, a nacionalizmus, az etnikai tisztogatások és a bűnösség, valamint a kollektív felelősségvállalás gondolatkörökhöz kapcsolódnak. Ebben a kontextusban Slavenka Drakulić *A légynek sem ártanának* című dokumentumregénye is a vizsgálódásom tárgyát képezi.

Az V. fejezetben elsődlegesen azokat a Juhász Erzsébet-i (esszé)szövegeket mint valóságfeltáró „válságnarratívák”-at (Losonczi Alpár) emelem be a vizsgálódásomba, melyek horizontjából interpretálhatóvá válik a (nemzeti) identitást építő eszközként/termékként felfogott irodalom, valamint a kisebbségi magyar nemzettudat vajdasági magyar irodalmi (szűkebben: Juhász Erzsébet-i) reprezentációja. Az a reprezentáció, mely nem a nemzettudat veszélyeztetettségéből, hanem a (hiányzó) kultúra teremtésének az igényéből született meg. A kisebbségi identitáskonstrukció módosulás- és válságtapasztalatainak a felvázolásához anyagul a Juhász Erzsébet-i emlékek és úttalan utazások leírásainak a foucault-i heterotópiák, az idegenség/otthonosság közötti átjárhatóság, az Iain Chambers-i vándorlás és migráció fogalma felől történő értelmezés szolgált.

A *Végel László és a „hontalan lokálpatriotizmus”* című VI. fejezetben a szerző elsődlegesen a kilencvenes évek balkáni háborúi és a NATO-bombázások idején írt naplóbejegyzéseire, naplóköteteire és esszékötetekre fókuszál, melyek alapján megpróbálom kibontani a Juhász Erzsébet-i „mindig maradás imperatívusza”-ból (Virág Zoltán) következő idegenségérzethez és elvagyódástudathoz, illetve belső emigrációhoz hasonló végeli kozmopolita lokálpatriotizmus tapasztalatát. A nyelvi erodálódás, a nyelvi veszélyeztetettség, valamint a nyelvvésztés jövőbeli képe, szorongató jóslata és bizonytalansága a végeli poétikában, az *Egy makró emlékiratai* című (napló)regény radikális nyelvhasználatától, a (deleuze-iánus) dadogó nyelvtől eljutva, a később alkalmazott végeli kulturális beszédben szubverzív módon közvetítődik. Ez a kisebbségi író által kvázi nem-jól-birtokolt nyelv – a kései wittgensteini nyelvfilozófiai koncepcióval összefüggésben – Végel művészetében elvezet a hontalansághoz. A történelmi-politikai dimenzió, illetve a társadalmi meghatározottság, a marginalitás, a kisebbségi léthelyzet, az „európai fattyú” fogalomkörök mind azokból a szempontokból lesznek érdekesek az értelmezés számára, hogy együttesen miként konstruálják meg Európa elvesztését, végül pedig magát a világot mint az otthontalanság terepét.

A *Tolnai Ottó költészetének és prózai tájainak vidékisége, világisága* című VII. fejezetben a szerző monumentális, enciklopédikus igényű, esztétikai univerzumának azzal a parányi szeletével foglalkozom, mely által körvonalazhatóvá válik az az unikális gondolkodás-és látásmód, illetve poétikai eljárás, mely saját közegének a „geofágiá”-jából (tehát a vidék anyagának, a szülőföldnek, a szemétnek, a múltnak, a történelemnek, a kulturális törmelékeknek, az exjugoszláv nosztalgiának stb. a bekebelezéséből) hozza létre önmaga nagyvilági tájait (VII. 1. alfejezet). Azt a dinamikus, a jelentésszóródásban, jelentésingadozásokban, folyamatos módosulásokban pulzáló Tolnai-univerzumot, mely a Juhász Erzsébet-i idegenségtapasztalattal vagy a Végel László-i hontalan lokálpatriotizmussal szemben létrehozta a világban-benne-lét mint otthonlét tapasztalatát. (VII. 2. alfejezet).

Összegzésképpen: a Juhász Erzsébet-i, Végel László-i és Tolnai Ottó-i életműből kivágott szövegszövegek megvizsgálása, a szövés/varrás felfejtése, valamint a resztlik, az analízisből kimaradt textusok jelenlétének érzékelése és így a további vizsgálódási irányok figyelembevétele mellett értekezésemben tehát kidolgozásra kerültek az otthonosság és hontalanság egzisztenciális tapasztalatának (és irodalmi reprezentációinak) a jelentéshurkai.

II. AZ ÉRTEKEZÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓK

Kötetfejezet

1. Női migráns-modellek és szabásminták = *Vajdasági – magyar – nők*, Szerk.: Lendák-Kabók Karolina, Újvidék, Forum Könyvkiadó, 2019 (megjelenés előtt)
2. Pszeudo-Tolnai: Én, a vágyakozó állat = *Merőleges viszonyok: Tanulmányok El Kazovszkijról*, Szerk.: Cserjés Katalin, Szauter Dóra, Szeged, JATEPress, 2015, 11–14.

Folyóiratpublikáció

1. A senki-, sehol-, soha-lét vidéki/világi állomásai (Juhász Erzsébet), *Tanulmányok*, Újvidéki Egyetem Magyar Irodalmi Tanszék, Újvidék, 2018 (megjelenés előtt)
2. A nullásba írt, üvöltő Tolnai-vízjel, *Műút*, LXI/4., 2016058. szám, 79–82.
3. A hüpomnémata-írásban lakozó Juhász Erzsébet, *Híd*, 2016, 9. szám (Fiatalkorotok száma 2.), 81–87.
4. Ne félj a rizómától!, *Jelenkor*, LX. évfolyam, 5. szám, 635–637.
5. A háború az háború az háború az háború (Danyi Zoltán: *A dögeltakarító*), *Műút*, 2016056. szám, 106–019.
6. A Tolnai-saját, *Ex Symposion*, Tolnai Ottó-szám, 2013, 83. szám, 48–50.
7. A halál és a vidék találkozása két műkedvelőben – Juhász Erzsébet portalanítja Szenteleky Kornélt, *Forrás*, 2013. február, 105–112.
8. A sivatag, a Semmi szép, brutális nem árnyéka – Egy felzabálás, csipkévé verés elodázásának vázlata, *Parnasszus*, Tolnai Ottó-szám, 2012. tél, 27–30.

III. AZ ÉRTEKEZÉSHEZ KAPCSOLÓDÓ KONFERENCIAELŐADÁSOK

1. *Juhász Erzsébet (esszé)prózáinak (filozófiai) kockázatai* (2018. május 18–19., V. Ütközéspontok, a Doktoranduszok Országos Szövetségének Filozófiatudományi Osztályának konferenciája, Szeged, SZTE BTK Filozófia Tanszék)
2. *Juhász Erzsébet művészetének aktualitása* (2017. április 17., Juhász Erzsébet születésének 70. évfordulója alkalmából, Szerbia, Topolya, Juhász Erzsébet Könyvtár)
3. *Bezárulni a vidékbe? Tolnai Ottó vidékisége, világisága* (2017. március 4., PhD-konferencia 2017, Külgazdasági és Külügyminisztérium, Szeged, SZTE BTK)
4. *Pszedo-Tolnai: Én, a vágyakozó állat* (2015. november 26., Országos El Kazovszkij-szimpozium, Szeged, Grand Café)
5. *A hüpomnémata-írásban lakozó Juhász Erzsébet* (2015. május 21., X. Grezsa Ferenc Emlékverseny, Szeged, SZAB Székház)
6. *Harisnyakötés, varrás, uborkasúrolás, női írás – Lovas Ildikó és Dubravka Ugrešić nyomán* (2014. november 6., Nők a Tudományban Konferencia, Szeged, Szent-Györgyi Albert Agóra)
7. *A migráns léttapasztalat ajánlata* (2014. június 16., Ünnepi Könyvhét, Móra Ferenc Emlékkonferencia, Szeged, a Városháza Díszterme)
8. *Balázs Attila „tényes-mesés krónikájának” elfolyó történelme* (2014. május 8., IX. Grezsa Ferenc Emlékverseny, Szeged, SZTE BTK)
9. *Balázs Attila elfolyó történelme* (2014. április 25–26., Identitás, emlékezet, történelem, a Doktoranduszok Országos Szövetségének Irodalomtudományi Osztályának konferenciája, Budapest, ELTE)
10. *Az anyagba, a világ húsába hatol – Tolnai Ottó A tengeri kagyló című kisregényének metafizikája és erotikája* (2014. március 1., a Balassi Intézet és a Márton Áron Kollégium által szervezett Határon túli magyar doktoranduszok konferenciája, Szeged, SZTE-BTK)
11. *Senki, sehol, soha?* (2013. május 9., Utánutazás – Dormán László és Juhász Erzsébet tiszteletére, Szerbia, Topolya, Juhász Erzsébet Könyvtár)
12. *A vidék és a halál találkozása két műkedvelőben – Juhász Erzsébet portalanítja Szenteleky Kornél alakját* (2012. november 16–18., XI. Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia, Szerbia, Szabadka, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar)
13. *Kortárs (vajdasági) magyar irodalom* (2011. október 25., a József Attila Kör és a Szófia Magyar Intézet közös szervezésében, Bulgária, Szófia, St. Kliment Ohridski Sofia University)